

**สภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1**

วิชัย ม่วงจีน

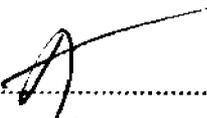
**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

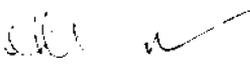
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงาน
โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 เสนอโดยนายวิชัย ม่วงจีน
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

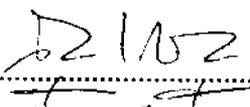

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(นายตระกูล จันทสุนทร)
วันที่ 18 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ สุขเคหา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย สมมิตร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	สภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย สมมิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง
ชื่อนักศึกษา	วิชัย ม่วงจีน
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 327 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) แบบเทียบสัดส่วนได้ผู้บริหาร 33 คน ครู 65 คน นักเรียน 164 คน และผู้ปกครอง 65 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนทุกฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบที (t - test) การทดสอบเอฟ (F - test) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวม 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต และด้านกายภาพ

2. ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

3. การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบ พบว่า สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม 5 ด้าน จำแนกตามเพศ และตามวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามตำแหน่ง และตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม 5 ด้าน จำแนกตามตำแหน่ง และตามวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามเพศ และตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Thesis Title Status and Problem on Performance of Buddhist School in Lop Buri
 Educational Service Area Office 1

Thesis Advisors Asst. Prof. Winai Sommit
 Asst. Prof. Dr. Aumthip Srithong

Name Wichai MOUNG-JEEN

Concentration Educational Administration

Academic Year 2008

ABSTRACT

This research aims to 1) study status and performance problems at Buddhist school in Lop Buri Educational Service Area Office 1, and 2) compare the status and performance problems among Buddhist schools in Lop Buri Educational Service Area Office 1. The samples were classified by sex, work position, levels of education and school sizes. The 327 samples were drawn by stratified random sampling and divided into four groups; 33 school managements, 65 teachers, 164 students, and 65 parents in the academic year 2008. The research instruments were questionnaires approved by 5 experts with a reliable value of 0.98. All completed questionnaires were returned. Percentage, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.), t-test, F-test, and Scheffe's method were used to analyze the data.

The results were as follows:

1. Overall status at Buddhist school was rated at a high level, and each aspect was rated at a high level. The first three aspects are atmosphere and interaction, basic life activities, and physical feature, respectively.

2. Overall performance problems at Buddhist school were rated at a moderate levels and each aspect was rated at a moderate level. The first three aspect are physical feature, teaching and learning, and atmosphere and interaction, respectively

3. Regarding the comparison of status and performance problem among Buddhist schools the research revealed that, in case of the samples were classified by sex, level of education, the performance status at Buddhist schools was not different. However statistically significant differences were found in the responses of work position and school size at a level of .05.

For the performance problem, no statistically significant differences were found regarding to work positions and levels of education. Statistically significant differences were found at level .05 regarding to sex and school size.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วย ความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย สมมิตร ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมทิพย์ ศรีทอง กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไชยรัตน์ ทิพย์สภาพกุล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี นางสาวสิริกร กระจ่างทอง ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 และนายวิสันต์ อ่อนมิตร รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระนารายณ์ ที่ได้ตรวจแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ที่ได้ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลที่มีคุณค่าและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการวิจัย และขอขอบคุณ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ สุขเกหา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์

วิชัย ม่วงจีน

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
กุ่มิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการวิจัย	7
ความสำคัญของกาวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
สมมติฐานในการวิจัย	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
หลักการและแนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	13
ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ	13
ความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธ.....	14
ความสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธ.....	17
รูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ.....	19
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.....	22
ทฤษฎีจิตวิทยา	23
ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	24
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์.....	25
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก.....	26
การจัดการเรียนรู้.....	28
การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	28
การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์.....	31
การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ.....	36
การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ.....	39
แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	42
การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ.....	42
การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะของบุคลากรโรงเรียนวิถีพุทธ.....	49

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
การถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิปุทธและชุมชน.....	52
ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ.....	53
สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ.....	56
ความหมายของสภาพ.....	56
องค์ประกอบการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ.....	57
ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ.....	69
ความหมายของปัญหา.....	69
ประเภทของปัญหา.....	69
ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ.....	72
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	77
งานวิจัยภายในประเทศ.....	77
งานวิจัยต่างประเทศ.....	80
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	83
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84
การสร้างและการหาคคุณภาพเครื่องมือ.....	85
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	86
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	119
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	119
สมมติฐานในการวิจัย.....	119
วิธีดำเนินการวิจัย.....	119
สรุปผลการวิจัย.....	121

	หน้า
บทที่ 5 (ต่อ)	
อภิปรายผล.....	126
ข้อเสนอแนะ.....	134
บรรณานุกรม.....	136
ภาคผนวก.....	142
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	143
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์การวิจัย	152
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	162
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	164

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ความแตกต่างระหว่างจริยธรรมภายนอก และจริยธรรมภายใน ตามทฤษฎีของเพียเจต์.....	25
ตาราง 2	ความแตกต่างระหว่างจริยธรรมภายนอก และจริยธรรมภายใน ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก.....	26
ตาราง 3	วิเคราะห์องค์ประกอบตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.....	54
ตาราง 4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทั่วไป.....	93
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านกายภาพ.....	94
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต.....	95
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการเรียนการสอน.....	96
ตาราง 8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์.....	98
ตาราง 9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการบริหารจัดการ.....	99
ตาราง 10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยภาพรวมใน 5 ด้าน.....	100
ตาราง 11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านกายภาพ.....	100

ตาราง 12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน วิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต.....	101
ตาราง 13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน วิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการเรียนการสอน.....	102
ตาราง 14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน วิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์.....	103
ตาราง 15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน วิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการบริหารจัดการ.....	103
ตาราง 16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน วิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยภาพรวมใน 5 ด้าน.....	104
ตาราง 17	การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยรวมใน 5 ด้าน จำแนกตามเพศ.....	105
ตาราง 18	การวิเคราะห์ความแปรปรวน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยรวมใน 5 ด้าน จำแนกตามตำแหน่ง.....	105
ตาราง 19	การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ จำแนกตามตำแหน่ง เป็นรายคู่.....	107
ตาราง 20	การวิเคราะห์ความแปรปรวน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน จำแนกตาม วุฒิการศึกษา.....	108
ตาราง 21	การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธด้านการเรียน การสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา เป็นรายคู่.....	109

ตาราง 22	การวิเคราะห์ความแปรปรวน สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน.....	109
ตาราง 23	เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน เป็นรายคู่.....	110
ตาราง 24	เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน จำแนกตาม เพศ.....	112
ตาราง 25	การวิเคราะห์ความแปรปรวน ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตาม ตำแหน่ง.....	113
ตาราง 26	เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธด้านกิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิต จำแนกตามตำแหน่ง เป็นรายคู่.....	114
ตาราง 27	การวิเคราะห์ความแปรปรวน ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตาม วุฒิการศึกษา.....	114
ตาราง 28	เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธด้านกิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิต จำแนกตามวุฒิการศึกษาเป็นรายคู่.....	115
ตาราง 29	การวิเคราะห์ความแปรปรวน ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน.....	116
ตาราง 30	เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน เป็นรายคู่.....	117

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย 11
ภาพ 2	แสดงแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขาโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) 20
ภาพ 3	แสดงรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขา โดยพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) 22
ภาพ 4	การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ..... 43